

Forelæsningsbibliotek 2002/2003

Ved
Dansk Institut for Gymnasiepædagogik
Syddansk Universitet

Ørsted Programmet
Ånd
Opdagelse
Undervisning

Gymnasiepædagogik
Nr. 35. 2002

GYMNASIEPÆDAGOGIK

Nr. 35

November, 2002

Redaktør: Erik Damberg (DIG)

Tel: (+45) 65 50 31 30

Fax: (+45) 65 50 28 30

E-mail: Erik.Damberg@dig.sdu.dk

Udgivet af

Dansk Institut for Gymnasiepædagogik

Syddansk Universitet

Campusvej 55

5230 Odense M

Tryk: Syddansk Universitets Trykkeri

Oplag: 600

ISSN: 1399-6096

ISBN: 87-7938-037-9

Indhold

Forord	5
Forelæsningerne	
Nr. 1. Aase Haubro Bitsch: Hvordan kan gymnasiets historieundervisning kvalificere elevernes historiebevisthed?	7
Nr. 2. Aase Haubro Bitsch: Æstetisk kommunikation som læringsteori	8
Nr. 3. Torben Spanget Christensen: Den faglige, evaluerende lærer-elevsamtale	9
Nr. 4. Torben Spanget Christensen: Lærer-elevsamtalen – læreprocesser og evalueringsmuligheder	10
Nr. 5. Åse Lading: Det nye læringsbegreb	11
Nr. 6. Åse Lading: Teamarbejde forudsætter metoder til konfliktløsning	11
Nr. 7. Åse Lading: Gruppeprocesser	12
Nr. 8. Åse Lading: Læreres teamwork	12
Nr. 9. Hans Henning Sørensen: Kan man lære matematik med en CAS ved hånden?	13
Nr. 10. Hans Henning Sørensen: At undervise om matematik	14
Nr. 11. Dorthe Uldall: Historiefaget i fremtiden	15
Nr. 12. Dorthe Uldall: E-konferencer som undervisningsmedium	15
Om forelæserne	17

Ørsted Programmet

Forelæsningsbiblioteket er del af kursus- og konferencevirksomheden ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik.

DIG afholder jævnligt konferencer, høringer og møder om gymnasiale forhold. Vi har valgt at kalde denne aktivitet for Ørsted Programmet, fordi navnet H.C. Ørsted forbindes med grænseoverskridende aktiviteter på pædagogiske og didaktiske områder.

H.C. Ørsted (1787-1851), apotekersøn fra Langeland, nøjedes ikke med at tilegne sig den nationale indsigt i naturvidenskaberne, men søgte viden uden for landets grænser. Han kunne dermed formidle helt nye indsigter til danske studerende og selv deltage i en videnskabelig korrespondance med lærde i hele verden. Til hans fortjenester hører:

- naturvidenskabelig nytænkning i et humanistisk perspektiv
- formidling af naturvidenskab og teknik
- engagement i gymnasial undervisning

Han blev verdensberømt med sin påvisning af elektromagnetismen i 1820. Det var bl.a. hans indsats, der i 1829 muliggjorde åbningen af Polyteknisk Lærestalt (nu: Danmarks Tekniske Universitet). Han leverede tillige værdifulde bidrag til den store latinskole-reform i 1850, hvor de naturvidenskabelige fag for første gang fik en central plads i skolens undervisning.

Forord

Forelæsningsbiblioteket ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik er blevet vel modtaget i amter, på skoler, i faglige foreninger, samt i kollegiale forsamlinger både i de gymnasiale uddannelser og på universitetsinstitutterne. Dette tilbud er henvendt til alle, der arrangerer konferencer, kurser, forelæsninger, pædagogiske dage o.l. i almenpædagogik og fagpædagogik i relation til de fire gymnasiale uddannelser: lån en forelæser!

Dansk Institut for Gymnasiepædagogik etablerede i 1999 med støtte fra amter, staten og Syddansk Universitet en forskerskole i almenpædagogik og fagpædagogik i relation til de gymnasiale uddannelser. I foråret publicerede vi de første projektudkast i instituttets skriftserie GYMNASIEPÆDAGOGIK som nr. 11. Flere projektudkast findes optrykt i GYMNASIEPÆDAGOGIK 21. Med de Ph.D.-stipendiater, der tiltrådte i 2000-2002, kom forskerskolen op på 27 fuldfinansierede projekter, hvoraf de første er under bedømmelse. Fælles for de forskerstuderende er en omfattende erfaring fra undervisning i de gymnasiale uddannelser og en evne og vilje til at rejse og undersøge vigtige spørgsmål fra dette praksisfelt på forskningens strenge præmisser. Fælles for disse pionerer er også et ønske om at præsentere deres projekt, dets problemstillinger og metodeovervejelser, mens arbejdet endnu pågår. En sådan formidling kan hurtigt sprede den viden og indsigt, som hvert projekt hviler på, samler og udvikler, men formidlingen i kollegiale sammenhænge er også velegnet til at udfordre og dermed kvalificere projekterne.

Denne formidling og udveksling finder blandt andet sted ved stipendiaternes undervisning på instituttets Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik, som blev søsat september 2000, og som nu omfatter 200 studerende der alle har omfattende erfaringer fra de gymnasiale uddannelser. Forelæsningsbiblioteket er en anden mere direkte vej til brugerne. Nærværende nummer af GYMNASIE-

PÆDAGOGIK nummer 16 tilbud om forelæsninger om evaluering, læring, teamarbejde samt om historie og matematik didaktik.

Manchetterne til forelæsningerne angiver deres emne, evt. særlige målgruppe(r) og deres varighed, som i visse tilfælde kan varieres efter deltagerens behov. Også indholdsmæssigt vil der i mange tilfælde være mulighed for at indarbejde ønsker fra rekvirenterne.

Forelæsningerne vil blive tilbudt gratis mod at rekvirenterne arrangerer transport samt yder rejsepenge og diæter til forelæseren i overensstemmelse med universitetets takster. Booking af forelæser skal normalt ske med en tidsfrist på minimum 6 uger. Henvendelse skal ske skriftligt ved henvendelse pr. mail eller post til sekretær Pernille Swain, der vil sørge for at kontakte forelæseren og vejlederen, og som så melder tilbage med den konkrete aftale. Mail-adresse: <Pernille.swain@dig.sdu.dk>

Husk at anføre den ønskede forelæsnings nummer, titel og evt. dens varighed samt målgruppe og rekvirent/kontaktperson (adresse, telefon, mail). Anfør venligst også præliminære ønsker om tid/sted for arrangementet, samt den sammenhæng, det vil indgå i. Alternative forelæsninger/forelæsere kan rekvireres efter nærmere aftale. Instituttet forbeholder sig ret til at undlade at imødekomme ansøgninger, bl.a. af hensyn til beskyttelse af stipendiaternes forskningstid og tilrettelæggelsen af deres øvrige aktiviteter i forbindelse med forskeruddannelsen.

Med venlig hilsen

Finn Hauberg Mortensen
Instituttleder, professor

Forelæsningerne

Nr. 1

Aase Haubro Bitsch

Hvordan kan gymnasiets historieundervisning kvalificere elevernes historiebevidsthed?

Oplægget vil diskutere mulighederne for konstruktivt at anvende de forforståelser af fortiden, som gymnasieelever bringer med til gymnasiets historietimer.

Unge mennesker betegnes ofte af ældre generationer som historieløse. Men alle mennesker har en historie og en erindring om 'noget fortidigt' i kraft af, at de har levet et liv i fællesskaber. Denne 'historiebevidsthed' vil altid på denne eller hin måde være baggrund for handlinger og identitetsskabelse i en nutid, der er på vej mod en fremtid.

Mange gymnasieelever opfatter dog skolens historiefag og historien uden for skolen – deres egen historie – som noget ret forskelligt. Eleverne oplever ofte, at de kun er historieskabte og historieskabende i forhold til deres personlige liv, og at fællesskabets store historie er skabt af andre. Det er et af historieundervisningens mål, at eleverne kvalificeret og reflektivt kan forholde sig til deres egen historie og se den i forhold til de store og autoriserede historieopfattelser.

Historiefaget i gymnasiet kan derfor ikke ignorere elevernes egne private historiefortællinger, men heller ikke uden videre autorisere dem i et fagbilag. Selvom man ignorerer dem i undervisningen, fjerner man ikke dermed deres afgørende betydning for de unges tolkninger af og handlinger i verden. Men hvordan medtage et antal af 'mikro-historier' i undervisningen uden at havne i et kalejdoskopisk ad-hoc-fag uden særegen faglighed?

Foredraget vil forholde sig til, at historiefaget og historien selv er

historisk betinget som talt og skrevet ind i en bestemt tid og et bestemt fællesskab. Det vil påvise historiens og historiebevidsthedsbegrebets sammensatte karakter og give nogle konkrete forslag til, hvordan unge menneskers historiebevidstheder kan kvalificeres gennem metodiske og reflektive processer i undervisningen.

Forelæsning.

Varighed: 60 minutter – debat 30 minutter.

Nr. 2

Aase Haubro Bitsch

Æstetisk kommunikation som læringsteori

Foredraget vil indkredse, hvordan læring kan anskues som en skabelsesproces inspireret af teorierne om æstetisk kommunikation.

Fleksibilitet, originalitet, nytænkning og omstillingsparathed er ikke kun moderne kompetencer. Det har altid været kunstnerens ypperste egenskaber. Men hvad er det for en læring, som kunstnerblikket kan fremme, og hvad er forskellen på en kunstnerisk erkendelsesform og en kognitiv læringsproces?

Begrebet »æstetisk kommunikation« er blandt andet blevet anvendt i forbindelse med reklamer, retorik og virksomhedsledelse. Æstetisk kommunikation er ikke udelukkende talen om 'det skønne'. Det er et sæt af teorier om, hvordan orden og uorden eller rettere kommunikationens form er afgørende for at åbne for den lærendes opmærksomhed i undervisningen. Det drejer sig om, at det kaotiske og sammenrodede kalder på trangen til at ordne og skabe mønster, og omvendt at det systematiske og ordnede afføder behov for at splitte og 'ud-ordne'. I æstetisk kommunikation er mening og sansning tæt forbundne, og mening og sansning er – set ud fra denne teori – enhver handlings og lærings udgangspunkt.

Æstetiske kommunikationsteorier og æstetisk læringsteori kan fremme kreativitet, nysgerrighed og handlingsenergi, men teorierne er ikke ufarlige for så vidt, at de kan misbruges til 'forførelse'. Indsigt i området er vigtigt, da vi alle i det moderne samfund konstant udsættes for et bombardement af æstetisk kommunikation.

Foredraget vil give eksempler på, hvordan æstetisk kommunikation kan benyttes som læringsstrategi og se teorien i forhold til andre klassiske læringsteorier.

Forelæsning.

Varighed: 60 minutter – debat 30 minutter.

Nr. 3

Torben Spanget Christensen

Den faglige, evaluerende lærer-elevsamtale

Forelæsningen er bygget op omkring mit Ph.D.-projekt, som har til hensigt at undersøge udbredelsen og arten af faglige evaluerende lærer-elevsamtaler i gymnasiet.

Evaluering er et af de mantralignende ord i vores tid. Oftest henviser evaluering til produktevaluering eller organisationsevaluering (samarbejdsvaluering), men benyttes også om evaluering af undervisning og læring. Evaluering af undervisningen og læringen har sin egen karakter. Undervisningen skulle gerne fremkalde, stimulere og retningsbestemme nogle indre kognitive læreprocesser hos eleven og nogle sociale læreprocesser i klassen. Hvordan evalueres det? Det bliver krævet mange steder fra (og også i bekendtgørelserne), at lærerne skal evaluere undervisningen og eleverne (hvilket må svare til læreprocesserne), men ved vi faktisk hvad evaluering er eller kan være, når det er læreprocesser vi har med at gøre? Er evaluering bare et ord vi tror vi ved hvad betyder, fordi det bliver brugt så tit? Vi kan ikke klare os med de sædvanlige meningstilkendegivelser om undervisningens kvalitet (tilfredshedsundersøgelser). Men kan vi præstere noget mere dybtgående og kvalitetsfremmende?

Hvis evaluering skal virke fremmende for læring, kunne det så tænkes, at vi ikke blot skulle evaluere undervisningen men også benytte evaluering som undervisning? Og hvordan kunne det så gøres? Kan det gøres i lærer-elevsamtaleform? Og findes der så nogle redskaber, der kan professionalisere lærer-elevsamtalen?

Evaluering forbindes oftest med standpunktsevaluering (summativ evaluering), men her er fokus på den læreproces (formativ

evaluering) det er for eleven (og læreren), at evaluere sig selv fagligt samt på hvorvidt evaluering kan anvendes som en undervisningsform, der vil være i stand til at styrke den faglige læring.

Der bliver stillet flere spørgsmål end der gives svar, men jeg vil faktisk også forsøge det sidste.

Forelæsning.

Varighed: efter aftale, max. 120 minutter.

Nr. 4

Torben Spanget Christensen

Lærer-elevsamtalen – læreprocesser og evalueringsmuligheder

Lærer-elevsamtalen forstås her som en særlig samtale, der har til formål at udforske elevens viden på et fagligt felt. Formålet med at benytte samtalen er at forbedre mulighederne for at undervise eleverne 'der hvor de er' og at øge elevernes egen fornemmelse af hvad de kan fagligt, for herigennem at stimulere læreprocessen. Samtalen rummer egentlig ikke noget epokegørende nyt i forhold til hvad lærere altid har gjort i undervisningen, og den kan således minde om en blanding af den traditionelle overhøring, med faget i fokus og nyere dialogformer, med eleven og læringsmiljøet (klassen) i fokus. Det nye er 'blot' at her isoleres og rendyrkes det undersøgende og udforskende perspektiv. Sædvanligvis blandes udforskning af elevens viden med undervisning og klassedialog, så den enkelte elev og problemer i dennes viden ikke belyses skarpt, hverken for læreren, eleven eller klassen. Endvidere er formålet sædvanligvis at standpunktsbedømme eleven. Her er formålet at undersøge elevens faglige udviklingsmuligheder. En sådan undersøgelse giver et grundlag for evaluering af undervisningen.

Forelæsningen bygger på praktiske eksempler med brug af lærer-elevsamtalen i alle de gymnasiale uddannelser i en række forskellige fag. Eksempler fra mit Ph.D-projekt præsenteres og analyseres.

Forelæsning.

Varighed: 45 eller 60 minutter. Evt. efter aftale, max. 120 minutter.

Nr. 5

Åse Lading

Det nye læringsbegreb

I forskerkredse og på gymnasier, folkeskoler o.l. diskuterer man i dag hvordan man kan forstå begrebet 'læring'. I sig selv henviser dette begreb til en nyere opfattelse af hvad der er væsentligt at interessere sig for i undervisningssammenhæng. Det handler i højere grad om eleven og hendes/hans oplevelse, forståelse og videnstil-egnelse end om lærerens formidling. Der ligger forskellige antagelser bag dette synspunkt:

- mennesker 'lærer' altid og hele tiden, men ikke nødvendigvis den viden, som de eksamineres i til eksamen,
- for at lære skal 'noget' give mening for den enkelte,
- hvad der giver mening, hænger sammen med det perspektiv det enkelte menneske anlægger på sit liv og sine omgivelser (både bevidst og ubevidst),
- skolemiljø, kammeratskabsgrupper, familieforhold etc. indgår som kontekst (omgivelser) og motivation for hvad der opleves som meningsfuldt,
- læreren er med sit perspektiv på tilværelsen en vigtig faktor i elevernes læreprocesser,
- det samme kan siges omvendt: eleverne er vigtige faktorer i lærerens læreprocesser.

Dette læringsbegreb vil jeg se i kritisk belysning i forhold til de aktuelle moderniseringsbestrebelse i de gymnasiale uddannelser.

Forelæsning.

Varighed: 60 minutter.

Nr. 6

Åse Lading

Teamarbejde forudsætter metoder til konfliktløsning

Mangel på tid og personlige modsætninger er de problemer, man oftest har høret nævnt som blokeringer for at udnytte et teams po-

tentialer. Og de to ting hænger desværre ofte sammen: af mangel på tid får vi ikke løst problemerne – og fordi vi ikke får løst problemerne tager teamarbejdet længere tid.

Konflikter/modsætninger kan – brugt rigtigt – fungere kreativt i forhold til løsning af teamets opgave. Men af frygt for at udvikle varige uoverensstemmelser holder nogle lærere deres synspunkter tilbage og indretter sig efter andre i teamet på en måde der gør, at de ikke rigtigt trives i arbejdet. Andre irriteres over passivitet i teamet uden at være opmærksomme på, at de selv bidrager til dette ved at være meget dominerende – osv.

Forelæsningsen handler om hvordan man kan forstå mellemmen-neskelige konflikter ud fra psykologiske og organisatoriske teorier. Men vægten i det samlede forløb vil blive lagt på praktiske øvelser, der anviser metoder til at arbejde specielt med modsætninger i team.

Forelæsning.

Varighed: 2 eller 3 gange 120 minutter.

Nr. 7

Åse Lading

Gruppetprocesser

Man kan betragte en skole, et lærerværelse eller et team som en gruppe, hvor der både skal løses en konkret opgave og etableres et vist sammenhold. Ud fra gruppepsykologiske teorier kan man undersøge hvad der foregår i disse grupper – med vægt på de ikke-bevidste processer – og under hvilke forhold en gruppe antages at fungere optimalt.

Forelæsning.

Varighed: 60 minutter eller gruppearbejde 120 minutter.

Nr. 8

Åse Lading

Læreres teamwork

Undervisningsministeriet vil have gymnasielærere til at arbejde i team. I dette foredrag vil jeg for det første diskutere hvor ministe-

riet får disse ideer fra – og hvilke teorier om læring der sandsynliggør at teamarbejde er en produktiv måde at arbejde på for lærere. For det andet vil jeg diskutere hvordan teamarbejde indgår i gymnasiets traditioner, og om hvilke sider af disse traditioner man trækker på, når man henholdsvis taler for og imod teamarbejde i dag. Endelig vil jeg mere konkret komme ind på (ud fra teoretiske og praktiske antagelser) hvad der synes at blokere for og hvad der synes at fremme et godt teamarbejde.

Forelæsning.

Varighed: 120 minutter.

Nr. 9

Hans Henning Sørensen

Kan man lære matematik med en CAS ved hånden?

I den nuværende matematikundervisning i gymnasiet går en stor del af tiden med at bibringe eleverne de mere håndværksmæssige kompetencer og med at indøve den grad af rutine, som kræves af de centralt stillede prøver. Elevernes beherskelse af de algoritmer, der er nødvendige for at kunne løse standardopgaverne hørende til de enkelte emner, er i vid udstrækning blevet taget som kriterium for elevernes tilegnelse af emnets begreber og metoder. Denne undervisningspraksis og dette læringskriterium udfordres med indførelse af ny teknologi i form af Computer Algebra Systemer, som TI89 eller Derive (CAS).

Da CAS til fuldkommenhed behersker de algoritmer, der med den nuværende undervisningspraksis forventes, eleverne skal beherske, og som evalueringen i høj grad beror på, bør gymnasiets matematikundervisere indstille sig på radikale behov for forandring i de kommende år.

Jeg vil hævde, at behovet for et nyt læringskriterium allerede presser sig på i anvendelse af de nuværende grafregnere. Tydeligst i anvendelse af underforståede krav til løsningsstrategier med sprogkoder som »Bestem« og »Beregn«. Sprogkoderne er nødvendige for at begrænse elevernes brug af grafregneren, der med det nuværende læringskriterium simpelthen kan for meget og overlader for lidt til eleverne.

Sådanne dilemmaer – som sprogkoder – består så længe teknologien blot benyttes som forstærker af den eksisterende praksis: Eleverne bruger teknologien til at udføre beregninger hurtigere, oftere og sikrere, men ellers har teknologien kun ringe indflydelse på øvrige didaktiske elementer, såsom curriculum, opgavetyper, arbejdsformer, undervisningsmaterialer, sekvensering af emner, undervisningsdifferentiering, osv. Der kan imidlertid også ske et skifte i teknologiens rolle fra forstærker til reorganisator, hvor teknologien ses som noget, der har indflydelse på alle matematikundervisningens mange facetter.

En sådan vidtstrakt integration af CAS som reorganisator rummer såvel store muligheder som vanskeligheder, og stiller ikke mindst en række presserende spørgsmål: Hvad er god gymnasie-matematik? Hvordan formidles den til eleverne? Hvordan påvirker CAS elevernes læring? Hvad er god læring?

I foredraget vil jeg med garanti stille flere spørgsmål end jeg besvarer, foredraget er da også tænkt som et indspark i den debat, der bør føres før CAS inden længe er over os, hvad enten vi vil eller ej. *Forelæsning for matematiklærere og eventuelt lærere i naturvidenskab, i de gymnasiale uddannelser.*

Varighed: Efter aftale, max. 120 minutter.

Nr. 10

Hans Henning Sørensen

At undervise om matematik

»Matematikens indre struktur er blevet løbende behandlet, hvor det var relevant.« Adskillige pensaindberetninger fra det almene gymnasium indeholder formodentligt en passus i stil med denne. Sådanne formuleringer kan afspejle et tidspres for at nå fagets kerne-stof, men er – vil jeg hævde – også et udtryk for, at vi som matematikere er gode til at undervise *i* matematik, mens det kniber med at undervise *om*.

Vi er skrappe til at løse differentiaalligninger og udregne kryds-produkter, men føler os mere på glatis, når det kommer til meta-matematiske spørgsmål, så som: Hvad er matematik? Hvorfor virker det? Hvad er et bevis? Hvorfor er det vigtigt? Er det vigtigt?

Foredraget vil ikke levere noget færdigsyet undervisningsforløb, men derimod diskutere forskellige svar vedrørende matematikkens natur og indre væsen og give idéer til at undervise om.

Forelæsning for matematiklærere i de gymnasiale uddannelser.

Varighed: Efter aftale, max. 60 minutter.

Nr. 11

Dorthe Uldall

Historiefaget i fremtiden

Historievidenskaben har undergået store omvæltninger igennem de sidste årtier og det samme gælder naturligvis skolefagets historie. En aktiv fagdidaktisk debat er vokset frem, og også via evalueringsinstituttets rapport om historiefaget er der sat fokus på faget. Jeg vil bekæftige mig med forskellige bud på det fremtidige indhold i faget og fremhæve, hvilke videnskabsteoretiske opfattelser der ligger til grund for disse samt hvilke implikationer de har.

Forelæsning.

Målgruppe: Historielærere i folkeskolen og de gymnasiale uddannelser.

Varighed: 45 minutter.

Nr. 12

Dorthe Uldall

E-konferencer som undervisningsmedium

Elektroniske konferencer vinder frem i undervisningsverdenen. Men hvad kan de og hvordan påvirker de undervisningen? Jeg vil komme ind på udenlandsk og dansk forskning indenfor dette felt og desuden redegøre for, hvorledes jeg selv kortlægger brugen af konferencesystemer i min forskning.

Forelæsning.

Målgruppe: Gymnasielærere, folkeskolelærere, amtslige administrationer og amtspolitikere.

Varighed: 45 minutter.

Om forelæserne

Aase Haubro Bitsch, f. 1946. Ph.D.-stipendiat ved DIG fra august 2002. Hovedfag: historie (Københavns Universitet). Bifag: religion og idræt. Sidefag: drama. Ansat ved Odense Katedralskole siden 1974. Masterstuderende ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik 2000-2002. Forsøgsarbejde i hf ved Odense Katedralskole. Udgivet undervisningsbog til historie i gymnasiet: *Et yndigt land?* 2002. Pt. orlov med løn fra Fyns Amt.

Torben Spanget Christensen, f. 1953. Ph.D.-stipendiat ved DIG fra 2001. Cand.mag. i samfundsfag og geografi fra Aarhus Universitet 1982. Ansat ved Langkær Gymnasium og HF, Århus Amt siden 1983. Studievejleder 1989-2001. Pt. orlov med løn fra Århus Amt.

Åse Lading. Cand.mag. i engelsk/ dansk fra Københavns Universitet. Ph.D.-stipendiat ved DIG fra august 2000 med projekt om lærersamarbejde. Adjunkt/lektor ved Rødovre Gymnasium siden 1979. Gymnasiekonsulent ved Københavns Amtscenter, 1990-96. Bogudgivelser og foredragsvirksomhed omkring TV-mediet og unge. Efteruddannelse i psykologisk organisationsteori, OPU, 1995-97. Eks-tern lektor på RUC, Inst. f. pædagogik. Studier i psykologi på Åbent Universitet, RUC. Udviklingskonsulent inden for gymnasie- og hospitalsområdet. Pt. orlov med løn fra Københavns Amt.

Hans Henning Sørensen, Født 1963. Ph.D.-stipendiat ved DIG fra 2002. Cand.scient. i matematik og bifag i fysik fra Aarhus Universitet 1990. Adjunkt på Rødkilde Amtsgymnasium, Vejle 1991-2002. Pt. orlov med løn fra Vejle Amt.

Dorthe Uldall, f.1954. Ph.d.-stipendiat ved DIG fra august 2000. Cand.mag. i historie/engelsk fra Aarhus Universitet 1983, suppleringsuddannelse i forvaltning fra Københavns Universitet 1989, si-

defag i psykologi fra Aalborg Universitet 1993. Ansat som adjunkt på Rosborg Gymnasium (Vejle), Vejle VUC og som adjunkt og lektor ved Esbjerg Gymnasium og HF. Forsøgsprojekter i projektpædagogik og IKT-pædagogik støttet af UVM og Ribe Amt. Ansættelser ved Arbejdsmarkedsnævnet i Ribe Amt (1987-93), Vejle Bredbånd (1986) og Esbjerg Bredbånd (1988-89). Fortællværksted ved Byhistorisk Arkiv og interview af kvinder i fiskeindustrien i forbindelse med »Esepiger«, et projekt støttet af den tværministerielle pulje (1990). Publikationer: *Festskrift for Vejle Kommunale El-værk*, 1984 og *Arbejderbevægelsen i Tanzania*, 1985. Pt. orlov med løn fra Ribe Amt.